

„De geest zal uitgeleigd worden“.

En de geest der Egyptenaren zal uitgeleigd worden in het binnenste van hen, en hunnen roed zal ik verslinden; dan zullen zij hunne afgoden vragen, en de herwerders, en de waarzeggers, en de divelskunstenaars.

Jaaja 19 : 2.

Aangrijpend is de beelddespraak, waarin de Heere aan Egypte 't oordeel aanregt. Het nu alleen op de inleiding, Egypte, een volk rijk van geest, dat op alle terrein als in wonderen getooverd had, en nu zal de geest van Egypte van rijk arm, van sterk zwak, van geestig stout worden, en dit nu drinkt de Heere uit, door hier te zeggen: „De geest der Egyptenaren zal uitgeleigd worden“.

Vanzelf wijst deze beelddespraak op een eerst volken beker, die nu of ongedronken of omgeworpen wordt, en dien de schenker niet weder vult, en dan is die eerste volk, schijnende beker uitgeleigd.

Dit beeld nu past de Heere op Egypte toe. Uit alles blijkt, wat rijk, volle beker van geestelijke kracht van oudsher aan Egypte was toebedeeld. De „wijsheid der Egyptenaren“ was spreekwoordelijk, en zelfs Mozes had er zijn geest mee verrijkt. Nog bewondert ge de zeldzame geestekracht, die in 't oude Egypte geherscht heeft, zoo ge in het museum van oudheden de sarcophagen, en daaromheen al de weelde van het Egyptische volksleven voor u ziet. En wie Egypte bereizen mocht, en de overblijfselen van Egypte's bouwkunst en beeldhouwkunst mocht bewonderen, staat nog verbaasd over de hoogte gaven des geestes, die God aan dit oude volk gegeven had. En wat daarbij vooral de aandacht trekt, Egypte was op zijn manier ook vrolijk. Van zelf keide het den eenigen waren God niet. Op al zijn religie stond het heidensche eechoet. Maar dit speelt men dan toch aan alles, dat het volk in Egypte volstrekt niet in het nuzakke en stofelijke opging, maar een zeer loofde plaats zelfs in zijn bewustzijn aan het sterven, aan het leven na den dood, en aan de eeuwige toekomst placht in te ruimen.

Met Babylon was Egypte in die oude tijden het rijk van God begiftigd volk. Stofelijk was Egypte zoo rijk gezegend in die wondere vruchtbaarheid van den Nijl, maar veel rijker nog was het geestelijk begiftigd en verrijkt in zijn kunstzin, in zijn vindingrijkheid, in zijn hooge vlucht voor alle practijk van het leven. En wat God de Heere hier nu aan Egypteland dreigt, is niets minder, dan dat deze zoo rijk geest in het volk zal afnemen, minder zal worden en ten slotte zal niet gaan. Dat heel het volk geestelijk zal verarmen. En dat het verarmde volk ten slotte niets over zal houden, dan den ledigen beker, nadat de koninklijke drank, waarmee God dien eens gevuld had, er uit zou weggedronnen zijn, om niets dan den uitgeleiden beker te doen overblijven.

Tendencie nu is dit, in den loop der historie, op alle volken toepasselijk. Ook op het onze.

Wie in de historie ook van ons land zich verdiept, vindt in de dagen der Reformatie, in de 16e en 17e eeuw, ook hier te lande in het volk een wonder rijken geest. Op alle gebied schitterden toen onze daadkracht, onze geleerdheid, onze kunst, onze volharding en onze levenswijze. We waren het rijkst gezegend land van heel Europa geworden. Van allen kant kwam men herwaarts om oud-Holland te bewonderen. En overal heen zwermde onze mannen van talent uit, om andere volken met hun talent en gaven te beëindigen.

Kon oudtijds van „de wijsheid der Egyptenaren“ de roep heel de wereld doorgaan, geheel 't leedde gold in de 16e en 17e eeuw ook van ons Nederland. Het was een drinkbeker van het geurigst en edelst druivenras, die van God aan ons volk was toebedeeld, en die beker werd ten boorde toe vol voor ons ingeschonken.

Doch vergelijk nu met die glorie van oud-Holland, toen het Calvinisme hier den toon aangaf, de schrielheid en schraalheid van 't geestesleven bij datzelfde volk in de dagen toen men Bilderlijk het land uitdreef, en ge speelt 't immers aan alles, hoe de eens zoo rijke en volle beker omgeworpen was en leeg liep, zodat, toen de vorige eeuw intrad, niet anders dan van een uitgeleiden beker ook in ons nationale leven kon gesproken worden. Sinds kwam er weer een zwak opleven, maar voor nu een eeuw stond 't met heel den geest van ons volk zoo diep treurig. Geen wortel er onder die meer uitschoot. Geen zo meer, die over ons opging om over onze erva te schitteren. Klein gedoe op alle manier. Geen vonk van heroïsme die meer opgroede. Een armelijke staat waarin schier alles wat hier eens groot was geweest, u ergerde door zijn inrinking en verval.

Dit nu aan de natuurlijke aboep der wateren zijn, maar er kan ook schuld in spreken.

Ook persoonlijk voel een ieder, hoe er in zijn leven een tijd was, dat voor zijn besef en in zijn denken de volle kracht van talent opbeefde, tot daarna de aanwas ophield, en ten slotte, met den grijzen ouderdom, zijn kracht afnam, en ten slotte al meer inzoomde. Soms zoo zelfs, dat heel zijn geest uitgeleigd schen. Er zijn oude mannen en oude vrouwen, van wie eerst de fijne punten, gelijk men het noemt, worden afgetuimeld, en uit wie in 't eind, ook al wordt hun leven nog gerekend, toch de geest verwerkt en verdord is, zodat er geen vrucht meer aan de takken komt.

De natuurlijke onledigheid van veler geest.

Doch lang niet zoo zelden ziet men het verval reeds vroeger intreden door eigen schuld. En dit op tweeërlei manier. Ten eerste in de familie, en ten tweede in eigen persoon. Er is dan, wat men noemt, eerst te sterk geleefd. Er is op toezeggend. En al schen het jonge leven hietgeen aanvankelijk bestand te zijn, het einde bracht toch de boze vergelding. En zoo niet ge er zooveel om u heen deden, die zichzelf bedierven en zich uitgeleigd hebben voor hun tijd.

Het bangst is nu maar, dat ge dit niet enkel waarnaemt maar persoonlijk schuld was, maar ook in de samenleving door andere invloed. Of niet ge niet nog, hoe uw God de zonde der vaderen aan de kinderen beoekst, tot in het derde en vierde geslacht dergenen die Hem haten.

Hoe zijn er niet tal van families, waarvan de voortaan kloofte en groote mannen waren. Een stuk voor heel 't volk en een stuk voor 't land. En dat ge nu toch hun navenen en nazaten door het leven heen niet dwerfelen als schier meer tobbers dan als helden in kloofheid? Lichaamelijk verzakt, geestelijk verdoofd, op sociaal en intellectueel terrein verstompt. Hun voorvaderen konden ze uit hun graven opstaan, zouden zich ergeren aan zoo uitgeleide nakomelingen.

Ook zelfs in de gerinnen van later opkomst kunt ge dat waarnemen. Vaders droef gedrag, moeders zorgeloos heenhuipelen door het leven, het aanstekend slechte voorbeeld van een ouderen broeder, het kan in een anders nog niet geheel verzonken gezin, ook aan jongere kinderen zoo jammerlijk de volle levenskracht breken, dat ook zij, eer ze straks de wereld ingaan, reeds zoo uitgeleigd zijn, dat er niets meer van terecht komt.

Alles natuurlijk gevolg van 't in zonde verzonken, 't bij ons zelf, of bij ons voorgelicht of bij onze omgeving. En nu is 't wonderde dat, waar reeds op alle manier de uitgeleide beker het zinnebeeld van zulk een familieleven was, toch in een nieuwkomend geslacht soms weer de drinkbeker opbruisen en geuren mag.

Waar ziet men dit? Immers schier uitzonderend, waar een wonderde bekeering van een der families door God genadiglijk geheild werd. Ja, want was het de bekeering van een dienstbode, die den onnukker van heel 't gezin als intooverde. Wie rijk in veler kennis is, kent er de voorbeelden met name van.

De dreigende ontzetting van den uitgeleiden levensbeker kent daarom slechts één vredeoep, die weer tot rijke vulling van den beker leiden kan, en die vredeoep is: Bekeer u!

Alleen daaraan dankte ook ons volk, en daaraan alleen, zijn gedeeltelijk weer opleven. Voor Hem die 't ons aldus toebedeeld, onze dank en onze aanbidding.

Dr. A. K.

Amsterdam, 19 November 1915.

Van een machtig geestelijk reveil, een weer opleven van het Christendom onder de volkeren, zoals dit in het begin der vorige eeuw schier bij alle natien in Europa als vrucht van de Napoleontische oorlogen te bespeuren viel, is thans al zeer weinig te bemerken. Veel eer schijnt het, alsof in stee van een rijker openbaring van den Geest uit den Hooge, die de volkeren weer tot God terug leidt, deze oorlog ons het beeld te aanschouwen geeft van een schrikkelijke inwerking van Satanische machten op het menscheelike geslacht, waardoor de volkeren al verder van God en Zijn Woord worden afgedreven. Niet, dat in dezen wereldrijke daarom geen nobeler factoren werken zouden; wie alleen met zwarte kleuren het beeld van dezen oorlog schilderen wil, doet den oorlogvoerende volken onrecht aan, en overdrijft. Maar hoe veel bewondering men ook hebben moege voor de hoop opslaande liefde tot het vaderland, die tot zulke offers aan geld en bloed deze natien aandrijft, en al voegt het Nederland allerminst uit de hoogte den staf te breken over deze volkeren, die met het hartebloed van hun zonen voor hun bestaan kampen, — toch is de klacht niet onrechtvaardig, die dezer dagen door een eminent staatsman is geuit, dat het vaderland bij deze volkeren al meer tot een idool, een afgod is geworden, waarvoor men in bewondering en aanbidding de knie buigt, op welks altaar men alles ten offer brengt, en welks belang men feitelijk boven recht en redelijkheid, ja boven God en Zijn Woord stelt.

En niet minder droef dan deze geestelijke achteruitgang der natien zelf, is de onherstelbare schade, die door dezen oorlog aan de positie van de Christelijke Kerk in heel de wereld is toegebracht. Welk een indruk het schouwspel van dit elkaar uitmoordende Christelijke Europa op de heidenvolken maken moet, behoeft wel niet gezegd. Hoe fataal voorts deze oorlog met name ook op de Zending onder deze heidenvolken gewerkt heeft, weet ieder. Geheele missien van Christelijke natien uitgaande zijn verwoest, de zendingen zijn verdreven, aan hun gezegenden arbeid onder de heidensche volkeren is een einde gemaakt en de schandelijke wijze, waarop men deze zendingen behandelde heeft, heeft aan het prestige der Zending onzegbaar veel kwaad gedaan. Niet minder valt het te betreuren, dat men zich niet ontzien heeft gansche scharen van heidensche soldaten uit de koloniën in Afrika en Indië naar Europa over te brengen, teneinde Christenvolken te bevochten. Tot wat beestachtige gruwelen juist dat meevrachten dezer heidensche soldaten geleid heeft, bleek nog pas uit een officieel rapport. Maar ook met het oog op den eerbied, dien deze volkeren dusver voor de superioriteit van de Christennatien voelden en waarop voor een goed deel het gezag dixer naties beruiste, is dat meevrachten van heidensche hulpvrouwen in een Europeeschen oorlog wel een der bedenkelijkste daden, die men doen kon. In Indië dreigt dan ook reeds de vlam van den opstand uit te slaan, en het behoefte wel niet gezegd te worden, wat het voor heel de positie van het Christendom in Azië beteekent, zoo, wanneer Engeland zich in Indië moest terugtrekken. Al even bedenkelijk is het bondgenootschap, dat deels vóór, deels onder dezen oorlog door Christennatien met heidensche of mahomedaansche volkeren gesloten is. De Islam leeft weer op, nu Turkije in staat bleek de aanvallen van Engeland en Rusland te weerstaan. De heilige oorlog is uitgeroepen en al wat hij Mahomed zweert droomt reeds van een toekomst, waarin de Christenvolkeren weer zullen verdreven worden uit elk land, dat eens bij den Islam zweert. Egypte, heel de Noordkust van Afrika, Tripolis, Tunis en Marokko wachten op de gelegenheid, om het gehate Juk der vreemdelingen af te schudden, en daarmede tegelijk den invloed van het Christendom voor goed te breken. En is het dan niet droef, dat het Christelijk Duitschland Turkije daarbij de hand reikt allereerst, om met den Islam in bond Engeland's macht te knielen. En Engeland zelf speelt in het verre Oosten al een even gewaagd spel, door zijn bondgenootschap met Japan, dat zoons nog pas het kroningsfeest van zijn keizer beleeft, in hart en nieren heidensch is.

Daar door dit bondgenootschap Japan zijn handen vrij kreeg om zich meester te maken van de koloniën van Duitschland, en daarmee deze koloniën uit de handen van een Christelijke natie in die van een heidensche rijk overgingen, was reeds een slag in het aangezicht van het Christendom. Toch is dat nog het ergste niet. Maar de leeuw, die eenmaal bloed van een mensch heeft gedronken, dorst altoos naar meer. Ook Japan droomt van een wereldheerschappij; het wil niet alleen in China een overheersende rol spelen, maar het tracht onder de leuze: Azië voor de Aziaten! alle volkeren van Azië allens in verzet te brengen tegen de overheersing der Europeesche volkeren. Ook op den achtergrond nu van deze worsteling speelt de religie een hoofdrol. Het is het Boeddhisme en Confuciusisme, beide wereldgodsdiensten, evenals de Islam in Turkije, die het Christendom uit Azië willen verdringen. En Engeland, in plaats van als kampvechter voor het Christendom tegen Japan op te treden, houdt Japan de hand boven het hoofd, sterkt door zijn bondgenootschap Japan's toch reeds zoo machtige positie en zal de hulp, die het thans van Japan ontvangt, eens met woelkerente moeten terugbetalen.

De kinderen des Verbonds.

XV.

Hoe volkomen terecht de Gereformeerde Kerk, al onderscheidt ze bij het Sacrament tusschen het uitwendige teken en de geestelijke genade, toch tegelijk het nauwe en innige verband tusschen beide heeft gehandhaafd, blijkt wel uit de wijze, waarop de Heilige Schrift doorgaans over de Sacramenten en hunne werking spreekt. Wat het Avondmaal betreft, behoefte dit hier niet in den breede te worden aangetoond, omdat over dit Sacrament thans het geding niet gaat; maar wel moet dit geschieden ten opzichte van den doop, omdat daardoor de rijke beteekenis van den doop te beter in het licht kan worden gesteld.

Den doop van Johannes laten we rusten, maar wel gaat het hier over den Christelike doop. Zoodra nu is niet op den Pinksterdag de Heilige Geest uitgestort, of, wanneer de schiere getroffen door Petrus' woord vraagt: wat zullen wij doen, mannen-broeders, antwoordt Petrus hun: bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt tot vergeving der zonden en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen (Hand. 2:38). Het nauw verband, dat de Apostel hier legt tusschen den doop en de vergeving der zonden, springt in het oog, want indien ze, na zich bekeerd te hebben, den doop ontvangen moeten tot vergeving hunner zonden, dan kan dit niet anders beteekenen, gelijk onze Statenvertalers terecht opmerken, dan dat „doorden doop him de verzekering zal geschonken worden, dat hune zonden om Christus wil hun vergeven zijn“. Even zoo zegt Ananias tot Paulus, wanneer deze na zijn bekeering te Damascus toef: sta op en laat u doopen en uwe zonden afwashed, aanroepende den naam des Heeren“ (Hand. 22:16). Ook hier wordt de doop wel van de afwassing der zonden onderscheiden, want beide worden naast elkander genoemd, maar tegelijk worden zij met elkander in het nauwste verband gebracht, want het doopen en afwasheden der zonden zoo tegelijk plaats vinden. Een uitdrukking, die natuurlijk ongerijmd zou wezen, wanneer de doop alleen de afwassing der zonden afbeelde, want aan zulk een afbeelding zou Paulus niets hebben gehad, maar die alleen dan te begrijpen is, wanneer Ananias daarmede zeggen wil, gelijk onze Kantteekenaren deze uitdrukking dan ook verklaren: laat u doopen, Paulus, opdat de doop u tot een teken en zegel moge zijn, dat uwe zonden u door het bloed en den geest van Christus afgewassen zijn“.

Wat in deze beide gevallen met het oog op bepaalde geloovigen gezegd wordt, breidt de Apostel Paulus daarna tot heel de gemeente uit, wanneer hij in Ef. 5:26 zegt, dat „Christus de gemeente heeft liefgehad en zichzelf aan haar heeft overgegeven, opdat hij haar heiligen zou, haar gereinigd hebbende met het bad des waters, door het Woord“. Tweeërlei wordt hier van de gemeente gezegd; vooreerst dat Christus haar als geheel gereinigd heeft door het bad des waters, wat op den doop slaat; en ten tweede dat hij, na haar aldus gereinigd te hebben, haar ook verder heiligen zal door het Woord. Ook hier wordt de reiniging der gemeente van haar zondenschuld dus wederom in het nauwste verband gebracht met het waterbad van den doop, omdat de doop, gelijk onze Kantteekenaren opmerken, voor de gemeente „het teken en zegel is van de afwassing harer zonden in Christus' bloed“. En ongeveeld is ditzelfde ook de bedoeling van den Apostel, wanneer hij in I Cor. 6:11 tot de gemeente van Corinthe in haar geheel zegt, na eerst verhaald te hebben aan wat schrikkelijke zonden sommigen uit haar midden zich vroeger, toen zij nog heidenen waren, hadden schuldig gemaakt: „maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheild, maar gij zijt gerechtvaardigd, in den naam van den Heere Jezus en door den Geest onzes Gods“. Want al wordt hier van den doop zelf niet uitdrukkelijk gesproken, toch zijn schier alle uitleggers het er over eens, en ook onze Kantteekenaren verklaren het aldus, dat de Apostel met dit: afgewassen, op den doop doelt, omdat de doop het teken en zegel is van de afwassing door Christus' bloed.

En evenzeer als de Heilige Schrift den doop dus telkens in het nauwste verband brengt met de afwassing onzer zonden door Christus' bloed, brengt ze den doop ook in verband met de wedergeboorte door den Heiligen Geest. Of het woord van Christus tot Nicodemus: „Voorwaar, voorwaar zeg ik u: zoo iemand niet ge-

born wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan“ op den doop slaat, is twijfelachtig en daarom zullen we op deze plaats ons niet beroepen. Wel zegt Calvin, dat de opvatting van Chrysostomus en de meeste uitleggers, dat met het water hier de doop bedoeld wordt, op zich zelf een goeden zin oplevert, „in zooverre God de Heere met daad door het zichtbare teken ons betuigt en verzegelt de nieuwheid des levens, welke Hij door den Heiligen Geest in ons werkt“, maar hij acht het toch minder waarschijnlijk, dat Christus in dit gesprek met Nicodemus op den doop zou gedooft hebben. Anders daarentegen staat het met Titus 3:5, waar de Apostel Paulus zegt, dat „God ons heeft zalig gemaakt naar zijne barmhartigheid door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes“, want Calvin teekent hierbij terecht aan, dat de Apostel Paulus zonder eenigen twijfel hier het oog heeft gehad op den Doop, en onze Catechismus verklaart ditzelfde uitdrukkelijk in Zondag XXVI. Ook de nieuwere uitleggers zijn het in dit opzicht met Calvin en onze Catechismus eens, en de opvatting, dat het „waterbad“ hier slechts een zinnebeeldige uitdrukking zou wezen, vindt dan ook nauwelijks aanhangers meer. Dat de Apostel den doop nu het „bad der wedergeboorte“ noemt, kan natuurlijk niet beteekenen, dat het uiterlijke waterbad de wedergeboorte zelf bewerkt zou, want de Apostel laat er terstond op volgen, dat deze wedergeboorte of vernieuwing te danken is aan den Heiligen Geest. Maar wel wordt de doop met de wedergeboorte hier saamgevoegd, gelijk Calvin terecht opmerkt, „omdat de Apostel ons toonen wil, welke genade van den Heiligen Geest wij verkrijgen hebben, toen we gedoopt werden, d.w.z. de wedergeboorte en vernieuwing des levens“. Ook onze Kantteekenaren verstaan het in dien zin, dat de doop hier genomen wordt „als teken en zegel van de wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, die als een waterbad is, waardoor we van de vuiligheden onzer zonden worden gewaschen en gereinigd“.

Maar zelfs indien men in strijd met Calvin en onze Catechismus dit woord van Paulus niet op den doop zou willen laten slaan, dan is men daarmede nog geen stap verder, want de Apostel Paulus spreekt in Rom. 6:3,4 in volkomen denzelfden zin over den doop, en hier althans kan geen twijfel bestaan, omdat de doop nu uitdrukkelijk genoemd wordt. „Weet gij dan niet, zegt de Apostel, dat zoo velen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met hem begraven door den doop in den dood, opdat gelijkwerzij Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alsoo ook wij in de nieuwheid des levens wandelen zouden“. De afsterfing nu van den ouden mensch, die met Christus gedoopt en begraven wordt, en de wederopstanding van den nieuwen mensch, die door Christus opgewekt wordt, is niet anders dan dezelfde wedergeboorte en vernieuwing des levens, waarvan Paulus in Titus 3:5 spreekt. En de Apostel, zinspelende op het destijds bestaande gebruik om iemand bij den doop eerst geheel onder te dompelen in het water, zoodat hij daardoor als 't ware geheel bedolven en begraven werd, om hem daarna uit dit watergraf weer te laten opstaan, verklaart nu, dat zooveel als er gedoopt zijn, zij door dien doop met Christus zijn begraven in zijn dood en ook met hem worden opgewekt tot een nieuw leven. Volkomen juist geven onze Kantteekenaren de bedoeling van Paulus' woorden dan ook aldus weer, dat wij in den doop verzekerd worden, dat wij gemeenschap hebben aan Christus' dood, waardoor niet alleen onze zonden voor God verzoend zijn, maar ook de Heilige Geest ons is verworven, door wiens werking aan de verdorvenheid, die in ons is, het leven of de heersche kracht is benomen, hetwelk is de eerste trap onzer wedergeboorte.

Geheel in dienzelfden zin laat de Apostel zich wederom uit in Galaten 3:27, wanneer hij zegt: „want zoo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan“. Dat de Apostel met dit: zooveel als niet een bepaalde categorie van personen onder de gemeentelieden wil onderscheiden, maar alleen wil aantoonen, wat voor al de gemeentelieden, omdat zij gedoopt zijn, gelden moet, blijkt uit het vlak voorafgaande: „want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus“. Als bewijs daarvoor nu, dat zij de gemeentelieden in Galatie, metterdaad kinderen Gods zijn, beroept de Apostel er zich op, dat zij allen door den doop te ontvangen Christus hebben aangedaan, want wie Christus heeft aangedaan, is immers een kind Gods. Nu is het beeld dat de Apostel hier gebruikt, van het „Christus aandoen“, een beeld, dat otleend is aan het aantrekken van een kleed, zeker een ander dan hetwelk Paulus in Rom. 5 gebruikt heeft van het door den doop met Christus begraven worden in zijn dood, maar de bedoeling is hetzelfde, in zooverre, gelijk Calvin terecht opmerkt, Paulus in beide gevallen wijst op de innige levensgemeenschap, die door den doop met Christus tot stand komt en waardoor wij wedergeboren en kinderen Gods worden. „Men zal hier tegenwerpen, zoo voegt Calvin er aan toe, dat deze redeneering van Paulus niet opgaat, want dat lang niet allen, die gedoopt worden, Christus metterdaad hebben aangedaan. Ook zal men zeggen dat het ongerijmd is de genade van den Heiligen Geest aldus aan het uitwendige teken te verbinden“. Maar deze bedenkingen, die ook nu zoo vaak gehoord worden, weerlegt Calvin dan aldus: „Ik antwoord daarop, dat Paulus over de Sacramenten op twee manieren spreekt. Als

hij te doen heeft met de hypocrieten, die op de bloote teekenen zich verheffen, dan toont hij aan, dat het uitwendige teken ijdel en leeg is en vaart hij heftig uit tegen hun misplaatst vertrouwen. Waarom? Hij ziet dan niet op de instelling Gods, maar op het bederf, dat de goddelozen er in gebracht hebben. Maar wanneer hij de geloovigen aanspreekt die een wettig gebruik van deze teekenen maken, dan verbindt hij ze met de waarheid, die ze afbeelden. Waarom? Omdat God in de Sacramenten geen bedriegelijken schijn ons voor oogen stelt, maar tegelijk werkelijk ons schenkt, wat het uitwendige teken ons afbeeldt. Daarvandaan komt het, dat naar de Goddelijke instelling de waarheid met het uitwendige teken verbonden wordt. Omdat de doop dus een teken is van onze inlijving in Christus en God tegelijk met het teken de waarheid of beteekende zaak aan zijn volk schenkt, daarom uit Calvijn's zeggen, kan de Apostel hier getuigen, dat zooveel als we in Christus gedoopt zijn, we Christus ook werkelijk hebben aangedaan.

En eindelijk moet in dien zin ook verstaan worden, wat de Apostel Petrus in zijn eersten zendbrief hield. 3:11 zegt, na vooraf er op gewezen te hebben hoe Noach en de zijnen in de ark behouden werden door het water, dat de ark droeg: „waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu ook behoudt“. Zeker voegt de Apostel, om elke gedachte weg te nemen, alsof het uiterlijke waterbad ons behouden kan, er terstond aan toe: „niet die een aflegging van de vuilheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten, tot God door de opstanding van Christus; maar al moet dit tot wering van alle misverstand er bijgevoegd, toch neemt dit niet weg, dat ook de Apostel Petrus hier uitdrukkelijk zegt, dat de doop ons behoudt. Terecht komt Calvijn dan ook op tegen de fanatieke menschen als Schwenckfeld en anderen, die met beroep op dit woord van Petrus, zoals hij 't uitdrukt, alle kracht en beteekenis aan het sacrament zouden willen ontnemen. „Wat de Apostel bedoelt, zegt hij, is niet om de instelling van Christus ijdel en krachteloos te maken, maar alleen om te leeren, dat de hypocrieten, die zooveel in hen is, den doop bedervan, van de hope der zaligheid buitengesloten zijn. Wat daarentegen de instelling van den doop door Christus betreft, zoo omvat deze twee dingen: vooreerst het teken, d.i. het water, en ten tweede de beteekende zaak, d.i. de afwassing der zonden door Christus' bloed. Deze beide, die God verbonden heeft, mogen wij niet scheiden of uiteenrukken. Daarom hebben we den doop te erkennen als een geestelijk bad, als een getuigenis van de vergeving onzer zonden en een onderpand van de vernieuwing onzes levens, zoo echter, dat we de eere van onze behoudens toch nooit aan het uiterlijke teken, maar alleen aan Christus en den Heiligen Geest toeschrijven“.

De kerkelijke goederen in Friesland.

Het is zeker een groote verdienste van Prof. Rengers Hora Sicama, dat hij onder zijn leerlingen een school van juristen weet te vormen, die zich wijden aan het wetenschappelijk onderzoek van de rechtspositie der kerkelijke goederen in de verschillende provincien van ons vaderland. Bij de kerkelijke procedures, die over de kerkelijke goederen gevoerd zijn geworden in den loop der vorige eeuw, bleek wel, hoe weinig zelfs de rechters op de hoogte waren van de rechtshistorie dezer kerkelijke goederen, en hoe men veel meer afging op allerlei vooropgestelde juridische theorieën, dan dat men naar de historische feiten onderzoek deed. Tot een afdoend historisch resultaat kan men alleen komen, wanneer men voor elke provincie, omdat de toestand overal verschillend was, uit de bronnen naging, hoe de rechtspositie dezer kerkelijke goederen onder het Koninkrijk, het Gereformeerde en het zoogenaamde neutrale recht geweest was. Prof. Rengers Hora Sicama gaf zelf den stoot tot dit onderzoek door tot stof zijner dissertatie te kiezen de kerkelijke en geestelijke goederen te Utrecht. Dr. B. M. de Jonge van Ellemest deed dit door de geestelijke goederen in Zeeland te behandelen, Dr. J. F. van Beeck Calkon behandelde in zijn proefschrift de geestelijke en kerkelijke goederen in Holland; en thans heeft Dr. L. J. van Apeldoorn hetzelfde gedaan voor de kerkelijke goederen in Friesland, in een zoo lijvig proefschrift, dat het in twee deelen, elk 400 bladzijden groot, verschijnen moest, terwijl er later nog een derde deel aan zal worden toegevoegd. Wie deze tweede deele dissertatie — naar we meenen een unicum op 't gebied der proefschriften — doorworstelt, zal zeker bewondering hebben voor de groote nauwkeurigheid, waarmee de bewerkt is; voor de talrijke nieuwe gegevens, die zij aan 't licht bracht, en die niet alleen voor de rechtswetenschap, maar ook voor de kerkhistorie van Friesland van groot belang zijn, en voor de heldere wijze waarop hij zeer moeilijke en ingewikkelde rechtsquaesties behandelde. Welk standpunt de schrijver zelf ten opzichte van de rechtspositie der Ned. Herv. Kerk inneemt, blijkt uit de volgende stellingen achter zijn dissertatie:

I. Het Kon. Besluit van 7 Jan. 1816 No. 1, invoerende het Algemeen Reglement voor het Bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, was ongrondwettig.

II. Het Algemeen Reglement voor de Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, zooals dat den 23sten Maart 1852 door den Koning goedgekeurd werd, is voor de gemeenten niet verbindend.

III. De Algemeene Synode der Nederl. Hervormde Kerk is niet bevoegd tot regere-

ling van het
Het is t
van de K
van zulke
het hart
de Vrije
niet onbel
een school
openlijk h
Willelm
bestaan d
reglement
door Konink
niet bindend
verklaart, on
lijke goeder
wanneer er
Kerk weer
goederen zal
juristen als
wel eens
Synode uitv
men van H
bijtijds ma
ze hiernede
verzoek der
dische stude
Vrije Univer
dat de Rege
Sicama we
slag als hoog
is het, hoe z
heid der wet
zoodra die v
gevaar dreigt
schap liefst a

Voor

In hartelijke
te Rotterdam

Da.
Kootwijk.

L. C. VELT
GEBORFEN
A. H. Krypt.

Met een di
LEVEN DER
en toegevoeg
VELTENAAR, p
van SUAWOUE
jaar, aan de
zich den graa

Dit proefsc
verhandelingen
vakmensen
naar methode
schappelijke
Theologen, be
van zijn vak
genot te heb
Dr. VELTEN
ook goed ge
groot aantal
zij ook nog
kon gebracht.

En niet als
woon boek
voor mij.

De beschrij
formeerden in
in niet deelen

In het eerste
MATHEUSCH
waartuit de R

In het tw
OPKOMST DER
BRIEL VAN 15

weer onderve
wel: I. De
TWISTEN, VAN

MEERDE KERK
1618. En III.

TWISTEN.

Het derde
in den Bri
SCHIE SYNODE

STAAT en is
ken: I. De
VAN 1620-14

DER GEREFORM
III. De INZIEK
VAN KERK EN

En het vier
FORMEERDE K
DING VAN K
SATIE VAN 181

Van deze
rekenenschap
waartoe hij in

periode laat
derig jaren, i

BRIEL) en en
er een Waals

Gereformeerde
Kerkelijk leven

verzuimt hij
een beoordeel

eerste ook me

Het kerkelij
den Briet te

monographie
met het kerk

ten onzent tot

Maar, en h
komt van de
velerlei opzi

is haar niet g
dere in het a
uitkomen. Ie

doen, doordat
van wat ik l

meene geschie
kelijk leven

selijk onderz
menten, als

grondige ken
het kerkelijk

Geen moeit
En het Ger

BRIEL gedur
NAAR behande

Zeker zoo
menig plaaie

stroom van h
Dat dit v

Brinlache t
moeten toeste

En, uit wa
Kerk van der

Armenitorg
lijke stroomi

haar eereidens

ook van ha